

NASZE MIASTA (NIE)KULEJĄ
Seminarium 9 – 10 października 2019 r.

**ZASADA DOSTĘPNOŚCI
W FUNDUSZACH
EUROPEJSKICH**

Mariola Rokita-Surówka

OBOWIĄZUJĄCE DOKUMENTY

- Konwencja Praw Osób Niepełnosprawnych (2006 r.)- ratyfikowana przez Polskę w 2012r
  - Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014 – 2020 (2015 r.)
    - część I - Równość szans i niedyskryminacja
  - Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014 – 2020 (2018 r.)
    - Załącznik nr 2 – Standardy dostępności dla polityki spójności 2014 – 2020
-
- Traktat o Unii Europejskiej – Art. 2, 3
  - Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TUE) – Art. 8, 10, 19, 157
  - Rozporządzenie PE i Rady nr 1303/2013 – Art. 7, 8
  - Rozporządzenie PE i Rady nr 1304/2013 – Art. 2, 3, 7, 8
  - Konstytucja RP – Art. 32, 33

KONWENCJA PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH 2006

Artykuł 1 Cel

Konwencja ma na celu promowanie, ochronę oraz umożliwienie wszystkim osobom niepełnosprawnym nieograniczonego korzystania z wszystkich fundamentalnych swobód i praw człowieka oraz promowanie poszanowania dla ich godności osobistej.

Do osób niepełnosprawnych zaliczają się osoby z długotrwałą obniżoną sprawnością fizyczną, umysłową, intelektualną lub sensoryczną, która w interakcji z różnymi barierami może ograniczać ich pełne i efektywne uczestnictwo w życiu społecznym na równych zasadach z innymi obywatelami.

KONWENCJA PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH 2006

Artykuł 8 Podnoszenie świadomości społecznej

1. Państwa-Strony zobowiązują się podjąć natychmiastowe, skuteczne i stosowne działania, aby:

- a) podnieść świadomość społeczną, dotyczącą OzN również na poziomie rodziny, celem szerzenia poszanowania praw i godności
- b) Zwalczać stereotypy, uprzedzenia i szkodliwe praktyki wobec OzN ...
- c) Promować świadomość potencjału i wkładu w życie społeczne OzN

2. Kroki podejmowane w tym celu obejmują :

- a) **Inicjowanie i podtrzymywanie skutecznych kampanii na rzecz budzenia świadomości publicznej** mających na celu: zwiększenie otwartości wobec OzN; promowanie pozytywnego wizerunku wobec nich; promowanie uznania dla umiejętności, zasług i zdolności OzN i ich wkładu w rynek i miejsce pracy
- b) Szerzenie postaw poszanowania dla praw OzN....
- c) Zachęcanie wszystkich organów mediów, aby przedstawiały obraz OzN w sposób zgodny z celem niniejszej konwencji
- d) **Promowanie programów podnoszących poziom świadomości na temat OzN i ich praw**

(działania podjęte w ramach naszego szkolenia)

KONWENCJA PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH 2006

Artykuł 9 Dostępność

1. Aby umożliwić Osobom Niepełnosprawnym samodzielne życie i pełne uczestnictwo we wszystkich sferach życia, Państwa-Strony podejmą stosowne kroki celem zapewnienia Osobom Niepełnosprawnym dostępu, na równych zasadach z innymi obywatelami do środowiska fizycznego, transportu, informacji i komunikacji międzyludzkiej(...) zarówno w środowiskach miejskich, jak i wiejskich....
2. Państwa-Strony podejmą również stosowne kroki w celu:
  - a) **Rozwoju, propagowania i monitorowania procesu wdrażania minimum standardów i wytycznych dotyczących udogodnień i usług oferowanych całemu społeczeństwu**
  - b) Dopilnowania, aby przedsiębiorstwa sektora prywatnego oferujące usługi całemu społeczeństwu, wzięły pod uwagę wszelkie aspekty dostępności tych usług dla Osob Niepełnosprawnych
  - c) **Zapewnienia szkoleń dla interesariuszy w kwestiach związanych z dostępnością dla Osob Niepełnosprawnych**
  - d – h) .....

(działania podjęte w ramach naszego szkolenia)

KONWENCJA PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH 2006

Artykuł 19 Samodzielne życie i integracja społeczna

Państwa-Strony uznają prawo wszystkich OzN do życia w społeczności i do dokonywania wyborów na równi z innymi obywatelami oraz podejmą skuteczne i stosowne działania,...w tym zagwarantują, iż:

- a) OzN będą miały szansę wyboru miejsca zamieszkania na równych zasadach z innymi obywatelami....
- b) OzN będą mieć dostęp do szerokiego zakresu usług wspierających funkcjonowanie w środowisku domowym, lokalnym i innym w tym indywidualnej opieki koniecznej do życia i integracji w społeczeństwie...
- c) Ogólnie dostępne usługi i obiekty będą dostępne na równych zasadach dla OzN oraz będą dostosowane do ich potrzeb...

(działania podjęte w ramach naszego szkolenia)

KONWENCJA PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH 2006

Artykuł 20 Mobilność

Państwa-Strony uznają i podejmą skuteczne działania, mające na celu umożliwienie Osób Niepełnosprawnych (OzN) mobilności i możliwie największej samodzielności w tym zakresie, w tym poprzez:

- a) Umożliwienie mobilności OzN w sposób i w czasie przez nie określonym oraz przy dostępnych kosztach
- b) Ułatwienie OzN dostępu do dobrej jakości urządzeń ułatwiających poruszanie się, technologii pomocniczych i różnych form opieki i pośrednictwa, w tym obniżenie kosztów nabycia powyższych ...
- c) Zapewnienie szkoleń z zakresu przemieszczania się OzN oraz specjalistom pracującym z OzN
- d) Zachęcanie producentów urządzeń pomocniczych, aby brali pod uwagę wszelkie aspekty związane z mobilnością

(działania podjęte w ramach naszego szkolenia)

KONWENCJA PRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH 2006

Artykuł 30 Uczestnictwo w życiu kulturalnym, rekreacji, zajęciach sportowych i innych formach wypoczynku

1. Państwa-Strony uznają prawo OzN do uczestnictwa na równych zasadach z innymi obywatelami w życiu kulturalnym oraz podejmą stosowne działania, aby umożliwić OzN:

- a) Korzystanie z materiałów dotyczących zagadnień kultury w dostępnych formatach
- b) Dostęp do programów telewizyjnych, filmu, teatru i innych form działalności kulturalnej w dostępnych formatach
- c) Dostęp do miejsc, w których odbywają się wydarzenia kulturalne, tj. teatry, muzea, kina, biblioteki oraz do usług związanych z działalnością kulturalną i turystyczną, jak również, na ile jest to możliwe, dostęp do miejsc historycznych i ważnych z punktu widzenia kultury narodowej

2 – 5 .....

(działania podjęte w ramach naszego szkolenia)

DEFINICJA OzN

Osoby z niepełnosprawnością:

- ❖ są definiowane w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (*potwierdzeniem niepełnosprawności jest orzeczenie o niepełnosprawności*);
- ❖ a także osoby z zaburzeniami psychicznymi, w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (*potwierdzeniem niepełnosprawności jest orzeczenie lub dokument poświadczający stan zdrowia wydany przez lekarza, tj. orzeczenie o stanie zdrowia lub opinię*).

Warto zauważyć, że odchodzi się od terminu osoby niepełnosprawne. Pojęciem stosowanym obecnie jest: [osoby z niepełnosprawnościami](#)

DEFINICJA OzN

Uczeń/dziecko z niepełnosprawnością

- ❖ uczeń albo dziecko w wieku przedszkolnym posiadający **orzeczenie** o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na dany rodzaj niepełnosprawności, oraz
- ❖ dzieci i młodzież posiadające **orzeczenia** o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydawane ze względu na niepełnosprawność intelektualną w stopniu głębokim.

Orzeczenia są wydawane przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej;

DEFINICJA OzN

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

•Kryterium horyzontalne w karcie oceny : *Czy projekt jest zgodny z zasadami unijnymi: równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,*

- ❖ Czy projekt jest otwarty na udział wszystkich osób zainteresowanych uczestnictwem (tj. nie dyskryminuje żadnych grup ze względu na posiadane cechy: płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną, miejsce zamieszkania)?
- ❖ Czy wszystkie produkty projektu (które nie zostały uznane za neutralne) będą dostępne dla wszystkich użytkowników, w tym dla osób z niepełnosprawnościami?

Możliwość skierowania projektu do negocjacji w celu poprawy/uzupełnienia kwestii wskazanych w karcie oceny

ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI

❖ **UNIWERSALNE PROJEKTOWANIE** - Etap tworzenia Wniosku o dofinansowanie projektu

- dla wszystkich (nie tylko OzN)
- z założenia, celowe, zaplanowane

❖ **MECHANIZM RACJONALNYCH USPRAWNIENÍ** - Etap realizacji Wniosku o dofinansowanie projektu

- dla konkretnych osób/sytuacji, po przystąpieniu do projektu
- kiedy pojawia się potrzeba

ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI

Definicja ogólna projektowania uniwersalnego:

- ❖ Projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w największym możliwym stopniu, bez potrzeby adaptacji bądź wyspecjalizowanego projektowania
- ❖ W przypadku planowania projektu należy dążyć do zapewnienia jego dostępności w oparciu o koncepcje uniwersalnego projektowania.

ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI

Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020 (zał. Nr 2 do Wytycznych)

– głównym ich celem jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami na równi z innymi osobami pełnosprawnymi dostępu do funduszy europejskich w zakresie:

- ❖ udziału,
- ❖ użytkowania,
- ❖ zrozumienia,
- ❖ komunikowania się,
- ❖ skorzystania z ich efektów.

STANDARDY DOSTĘPNOŚCI

Standardy dostępności regulują obszar, który podlega interwencji, tj. dotyczy produktów będących przedmiotem projektu

- ❖ standard szkoleniowy (szkolenia, kursy, warsztaty, doradztwo)
- ❖ standard edukacyjny
- ❖ standard informacyjno – promocyjny
- ❖ standard cyfrowy
- ❖ standard transportowy
- ❖ standard architektoniczny

STANDARDY DOSTĘPNOŚCI

Wszystkie instytucje stosujące Standardy dążą do pełnego zapewnienia dostępności np.:

- ❖ dostępność materiałów edukacyjnych dla uczestników projektu -budynek dostępny dla OzN
- ❖ poszczególne rodzaje wsparcia mogą wymagać zastosowania więcej niż jednego Standardu np. tworzenie nowych miejsc edukacji przedszkolnej i podniesienie kompetencji nauczycieli to standard edukacyjny w kontekście tworzenia miejsc,
- ❖ standard szkoleniowy to szkolenia w ramach podnoszenia kompetencji nauczycieli
- ❖ standard cyfrowy - jeśli projekt zakłada np. utworzenie strony internetowej

STANDARDY DOSTĘPNOŚCI

Standard szkoleniowy

Zawiera przykłady usług, które mogą być świadczone na rzecz OzN ze względu na określony rodzaj niepełnosprawności wraz z przykładami typowych barier, które mogą pojawić się w projekcie i w jaki sposób je niwelować

Standard edukacyjny

Uwzględnia potrzeby wszystkich użytkowników/uczestników projektu przez organizację przestrzeni, wyposażenie sal; wskazuje jakie obszary tematyczne powinny być brane pod uwagę w ramach doskonalenia kompetencji Kadry np.: stereotypy i uprzedzenia, komunikacja, metody dydaktyczne w pracy z OzN, wspierające nowoczesne technologie

STANDARZY DOSTĘPNOŚCI

Standard informacyjno – promocyjny

- ❖ Zawiera wskazówki dotyczące materiałów informacyjnych o projekcie (plakaty, ulotki, ogłoszenia), dokumentów rekrutacyjnych (ankiety, formularze rekrutacyjne) oraz materiałów szkoleniowych.
- ❖ Dokumenty udostępniane co najmniej w wersji elektronicznej (dodatkowo np.: nagranie wideo spotkania rekrutacyjnego, z napisami, tłumaczenie na język migowy informacji o projekcie)
- ❖ W przypadku spotkań (konferencje itp.) każdorazowo umieszcza się w formularzach zgłoszeniowych co najmniej jedno pytanie o specjalne potrzeby uczestników projektu.

STANDARZY DOSTĘPNOŚCI

Standard architektoniczny

- ❖ Jeżeli na danym terenie, nie istnieje miejsce spełniające te warunki, lub wnioskodawca ma do dyspozycji kilka miejsc w różnym stopniu je spełniające, wybiera miejsce, które w pełni spełnia kryteria dostępności lub jest im najbliższe przy zastosowaniu mechanizmu racjonalnych usprawnień

STANDARZY DOSTĘPNOŚCI

Standar cyfrowy

informacje na stronach internetowych, dokumentach elektronicznych czy multimediami są osiągalne dla wszystkich osób, w tym OzN z niepełnosprawnością sensoryczną (osoby niewidome i słabowidzące, osoby niesłyszące i słabosłyszące oraz osoby głucho-niewidome), osoby z niepełnosprawnością fizyczną (ograniczenia ruchowe), a także osoby dotknięte niepełnosprawnością psychiczną

<http://pad.widzialni.org/narzedziownia> - przydatne popularne programy, aplikacje i strony www związane z szeroko pojętą dostępnością cyfrową. Znajdują się tu opisy i adresy programów asystujących - np. czytających, powiększających - walidatorów pozwalających na sprawdzenie stopnia dostępności strony, narzędzi wspierających tworzenie, redagowanie i publikowanie dostępnych treści

PROJEKTY OGÓLNODOSTĘPNE

Wnioskodawca w projektach ogólnodostępnych nie powinien:

- ❖ zakładać, że w projekcie nie wystąpi udział OzN
- ❖ zakładać osiągnięcia określonych celów dla osób z niepełnosprawnością
- ❖ planować określonych wydatków na te cele w budżecie, gdyż de facto nie wie czy ta grupa uczestników rzeczywiście pojawi się w projekcie

W przypadku wystąpienia potrzeby sfinansowania kosztów wynikających z posiadanych niepełnosprawności przez uczestników (lub personel) projektu, wnioskodawca korzysta ze środków finansowych w ramach tzw. **mechanizmu racjonalnych usprawnień**.

MECHANIZM RACJONALNYCH USPRAWNIĘĆ

Możliwość finansowania specyficznych usług nieprzewidzianych z góry we wniosku o dofinansowanie projektu, lecz uruchamianych wraz z pojawieniem się w projekcie (w charakterze uczestnika lub personelu) OzN

- ❖ Wnioskodawca może skorzystać z przesunięcia środków w budżecie lub wnioskować o zwiększenie wartości projektu. Maksymalny koszt na 1 os. w projekcie 12 000 zł brutto
- ❖ Koszty te muszą być pokrywane z puli środków w ramach kosztów bezpośrednich
- ❖ Beneficjent jest zobowiązany do uzasadnienia konieczności poniesienia takich kosztów z zastosowaniem najbardziej efektywnego dla danego przypadku sposobu.

PROJEKTY DEDYKOWANE

Projekty dedykowane to projekty skierowane

- ❖ wyłącznie dla osób z niepełnoprawnościami lub
- ❖ w których założono określony % udziału osób z niepełnosprawnościami z rozpoznanymi potrzebami

W projekcie dedykowanym wnioskodawca ma możliwość uwzględnienia wydatków na zapewnienie dostępności (np. montaż platformy) czy dostosowanie projektu już na etapie sporządzania wniosku o dofinansowanie. **Wówczas limit 12 tys. zł. na uczestnika nie obowiązuje.** Jest to zaprojektowanie wsparcia na zasadzie uniwersalnego projektowania czyli w oparciu o Standardy dostępności.

PROJEKTY DEDYKOWANE

- ❖ Konieczne jest wskazanie w projekcie diagnozy potrzeb danej grupy osób z niepełnosprawnością
- ❖ Konieczne jest zaplanowanie działań i wskaźników adekwatnych do skali środków przeznaczonych na wsparcie bezpośrednio osoby
- ❖ W projekcie dedykowanym, którego założenia przygotowano na zasadzie uniwersalnego projektowania możliwe jest wykorzystanie mechanizmu racjonalnych usprawnień np. gdy w projekcie dedykowanym osobom niesłyszącym, pojawi się uczestnik z dodatkową dysfunkcją - np. z niepełnosprawnością ruchową.

PROJEKT REALIZUJĄCY ZASADĘ DOSTĘPNOŚCI

- ❖ Należy pamiętać, że pomimo iż projekt może nie zakładać bezpośredniej pomocy OzN to jednak trwałe efekty takich projektów będą służyć wszystkim, również OzN. **Neutralność projektu nie istnieje.**
- ❖ Jeżeli Wnioskodawca uznaje, że produkty jego projektu mają neutralny wpływ na realizację zasady dostępności, wówczas musi zostać to udowodnione (wykazane) w treści wniosku o dofinansowanie. Neutralność produktu musi wynikać wprost z zapisów wniosku o dofinansowanie.

PROJEKT REALIZUJĄCY ZASADĘ DOSTĘPNOŚCI

We wniosku o dofinansowanie projektu **wymaga się wykazania pozytywnego wpływu realizacji projektu na zasadę różności szans i niedyskryminacji**, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

1. W każdym projekcie należy wybrać z listy rozwijanej wskaźnik produktu *Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami*, z wartością zero.
2. W pkt. 3.2 GRUPY DOCELOWE - osoby, które zostaną objęte wsparciem, należy opisać również z punktu widzenia cech istotnych dla zadań przewidzianych do realizacji w ramach projektu, takich jak np. wiek, status zawodowy, wykształcenie, płeć, niepełnosprawność

PROJEKT REALIZUJĄCY ZASADĘ DOSTĘPNOŚCI- GRUPY DOCELOWE

- ❖ REKRUTACJA - powinna zostać przeprowadzona w sposób umożliwiający wzięcie udziału w tym procesie jak i samym projekcie każdej zainteresowanej osobie.
  - Wiadomości o projekcie powinny być zamieszczane na stronach/portałach internetowych, z których korzystają osoby z niepełnosprawnościami np. www.niepelnosprawni.pl, www.bezbarier.pl.

- ❖ ZIDENTYFIKOWANE BARIERY - należy opisać bariery utrudniające lub uniemożliwiające udział w projekcie OzN np.:
  - bariery wynikające z braku świadomości nt. potrzeb OzN
  - bariery wynikające z braku dostępności, w szczególności do transportu, przestrzeni publicznej i budynków (np. brak podjazdów, wind, sygnalizacji dźwiękowej.)
  - bariery dostępu do materiałów dydaktycznych, zasobów cyfrowych np. strony internetowe, usługi internetowe m.in. e-learning niedostosowane do potrzeb OzN

PROJEKT REALIZUJĄCY ZASADĘ DOSTĘPNOŚCI

3. W pkt. 4.1 ZADANIA – wskazanie w jaki sposób projekt uwzględnia formy wsparcia dla OzN. Możliwe do realizacji działania w tym zakresie to np. zastosowanie mechanizmu racjonalnych usprawnień. Należy także opisać dostępność produktów projektu, eliminowanie czynników ograniczające dostępność.
4. Pkt. 4.3 POTENCJAŁ WNIOSKODAWCY I PARTNERÓW- w Instrukcji zamieszczono przykłady zapisów odnośnie potencjału i sposobu zarządzania projektem, których wskazanie w treści wniosku może świadczyć o dostępności projektu dla osób z niepełnosprawnościami
5. Pkt. 4.4 DOŚWIADCZENIE WNIOSKODAWCY I PARTNERÓW - należy wykazać dotychczasowe doświadczenie wnioskodawcy i partnerów w zakresie realizacji tożsamyh działań na rzecz OzN oraz realizacji projektów dostępnych.

PROJEKT REALIZUJĄCY ZASADĘ DOSTĘPNOŚCI

Należy uwzględniać zasadę dostępności w procesie zamówień publicznych – odpowiednie zapisy SIWZ, stosowanie aspektów społecznych np..:

- ❖ klauzuli zastrzeżonej - umożliwiającej zastrzeżenie przez zamawiającego możliwości udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego wyłącznie dla podmiotów, w których ponad 50% zatrudnionych stanowią OzN;
- ❖ klauzuli zatrudnieniowej - dającej zamawiającemu możliwość nałożenia na wykonawcę wymogu zatrudnienia przy realizacji przedmiotu zamówienia osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy.

PROJEKT NIE REALIZUJĄCY ZASADY DOSTĘPNOŚCI

- ❖ Nie ma żadnych informacji we wniosku o dofinansowanie projektu;
- ❖ Informacje wskazują, że projekt może dyskryminować, np. niezasadna neutralność produktu poprzez zakładanie, że uczestnikami będą wyłącznie osoby z niepełnosprawnością słuchu, niegwarantujące dostępu produktu osobom z niepełnosprawnością sprzężoną;
- ❖ Stosowanie ogólnych sformułowań, np. projekt jest zgodny z zasadą równości szans, **projekt jest dostępny dla wszystkich**;

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Mariola Rokita-Surówka

e-mail: czp5@polsl.pl